ROMANUL TRANZIȚIEI CA HIPERTEXT

ANDREEA MIRONESCU*

Introducere

La mijlocul anilor 2000, sintagma „roman al tranziției" apare frecvent în discursul criticii de întâmpinare pentru a caracteriza abundența de scrieri care tematizează ficțional realitatea imediată dintr-o România ce traversa tranziția postcomunistă. Aparținând, cu câteva excepții, unor autori asociați cu „literatura tânără", promovată, sub acest slogan, în campaniile editoriale ale vremii, aceste opere nu impun un nou gen literar, dar circumscriu o categorie funcțională. În studiul său comparativ dedicat romanului revoluției din Germania şi România, Roxana Ghiță folosește conceptul de „roman al schimbării" (*Wenderoman*) pentru a discuta metaficțiunile istoriografice (Hutcheon 1997) apărute în cele două literaturi după 1989. *Wendeliteratur*, observă Roxana Ghiță, este un concept polisemantic, care desemnează literatura unei perioade de cotitură, elaborată în această perioadă sau care este *despre* această perioadă (Ghiță 2013: 83). Astfel, coincidența între orizontul temporal al ficțiunii şi „lumea noastră postcomunistă" (Cernat 2005: 13) reprezintă o trăsătură cardinală a romanelor tranziției. Prin urmare, ne vom referi în continuare la opere literare apărute în perioada 2000–2007, înainte de finalul simbolic al tranziției, odată cu integrarea României în Uniunea Europeană – interval care coincide, de altfel, cu momentul de efervescență a genului.

În paginile unor autori precum Petru Cimpoeşu (*Simion liftnicul*, 2001; 2007), Petre Barbu (*Blazare*, 2005), Dan Lungu (*Raiul găinilor*, 2004; *Sunt o babă comunistă*, 2007), Bogdan Suceavă (*Venea din timpul diez*, 2004), Filip Florian (*Degete mici*, 2005), Florin Lăzărescu (*Trimisul nostru special*, 2005), Florina Ilis (*Cruciada copiilor*, 2007), îşi face loc „o imagine caleidoscopică a lumii: lumea noastră postcomunistă, consumistă, butaforică" (Cernat 2005: 13). Într-unul dintre cele mai aplicate studii dedicate romanului postdecembrist, Sanda Cordoş observă că autorii menționați reinventează narativ „o Românie de astăzi, debusolantă, terifiantă, în multe feluri insuportabilă" (Cordoş 2012: 133), făcând-o, prin transfigurare

* Universitatea „Alexandru Ioan Cuza", Iaşi, bd. Carol I, nr. 11, România.

ALIL, t. LV, 2015, Bucureşti, p. 167–175

BDD-A25172 © 2015 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:22 UTC)

artistică, „inteligibilă şi accesibilă” (*ibidem*). Referința directă la realitatea imediată este, aşa cum se poate observa, una dintre caracteristicile cardinale ale acestor scrieri. Critica de întâmpinare a notat, în cazul celor mai multe dintre romanele enumerate, „priza la real” a narațiunii, conotând-o pozitiv sau negativ. De unde provine însă impresia pregnantă a cititorului de familiaritate cu universul textual al acestor romane?

Dincolo de momentul istoric uşor recognoscibil, atunci când nu este semnalat direct în incipitul narațiunii, limbajul scrierilor tranziției, cu toate deosebirile de registru şi gen dintre operele individuale, este unul profund intertextual. Însă, dacă am reduce intertextualitatea acestor romane la un fenomen situat exclusiv la nivelul discursului, definind-o în termeni de productivitate textuală, am judeca restrictiv. Un inepuizabil hipertext se țese continuu în ficțiunile autorilor menționați, colportând şi resemantizând nu doar fragmente ale „discursului repetat” cotidian şi hipotexte livreşti, ci şi „narațiuni” sociale sau reprezentări mediatice. Într-un univers în care referința către *altceva* este norma, obsesia personajelor pentru interpretare, convingerea lor că realitatea este o țesătură de coduri şi semne devine una firească, la fel ca tentația de a sonda iar şi iar lizibilitatea lumilor din cuvinte în care se mişcă.

Cuvinte, cuvinte, cuvinte

Invocarea directă a unui text literar de autoritate, deşi stabileşte corelații câteodată surprinzătoare, nu este, în scrierile discutate, una foarte bogată. Intertextul literar împrumută forma tradițională a mottoului în romanul *Venea din timpul diez* al lui Bogdan Suceavă:

> „Bucureştii rămăsese credincios vechei sale datini de stricăciune: la fiece pas ne aminteam că suntem la porțile Răsăritului. Şi totuşi desfrâul mă uimi mai puțin decât descreerarea ce domnea în toate rândurile; mărturisesc că nu mă aşteptam să văd dospind țicneli atât de numeroase şi de felurite, să întâlnesc atâta nebunime slobodă. Cum nu-mi fu dat să găsesc mai pe nimeni la care, mai curând sau mai târziu, să nu se dea pe față vreo meteahnă, pe care, pe neaşteptate, să nu-l aud aiurând, la sfârşit pierdui nădejdea să cunosc, în carne şi oase, făptură omenească pe deplin teafără la minte” (Suceavă 2014: 5).

Insistența, în fragmentul citat – excerptat din *Craii de Curtea-Veche* ai lui Mateiu Caragiale –, asupra „descreerării”, a „țicnelii”, a nebuniei şi a aiurării configurează, cel puțin în intenția lui Suceavă, cadrele de lectură a inteligentei satire colective care este *Venea din timpul diez*. Roman al nebuniei sociale care ia în stăpânire capitala la începutul deceniului nouă (acțiunea debutează în seara zilei de 4 noiembrie 1992), scrierea lui Bogdan Suceavă recompune, într-un registru satirico-alegoric îmbinând verva analitică şi umorul, „adevărata cronică” a anilor postdecembrişti, „cu toate tainele lor şi cu toată istoria lor nespusă” (Suceavă 2005: 7). Plasându-se voluntar, prin referința intertextuală, într-o tradiție a romanului de

BDD-A25172 © 2015 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:22 UTC)

mistere, *Venea din timpul diez* este partitura unui narator-martor care descrie, retrospectiv, mişcările ideologice ce animă cetatea Bucureştilor şi tentativele „profeților" de a le impune la nivel colectiv. Mitul salvatorului, vehiculat obsesiv în presa acelor ani, fanatismul ortodox ca platformă civică şi politică, teama de conspirații şi înaltă trădare îşi găsesc locul în cartea lui Bogdan Suceavă. Toate referințele la viața publică tumultoasă a anilor '90 (fenomenul Pieței Universității, mineriadele, dar şi derizoriul atac cu cerneală la adresa Preşedintelui României) întrețin, de altfel, impresia de contestare permanentă a legitimității efemerilor lideri, subminând încercările de edificare a unei noi solidarități sociale. „Cum mai putem spune «noi» dacă republica socialistă nu mai există?", se întreabă Bogdan Suceavă într-o convorbire cu Andrei Simuț (Simuț 2010), argumentând caracterul de „ficțiune politică" a romanului său (Suceavă 2005).

Dincolo de intertextul literar, invocat în mai multe locuri ale romanului – versuri ale clasicilor români devin „formule" în interiorul „codului transcendental" care este limba română –, imaginarul colectiv al maselor mânuite de Suceavă este invadat de diverse discursuri degradate, mimate parodic, pe care închipuirea personajelor le exaltă, creând în jurul lor dezbateri de idei în stilul prozatorilor autohtoni ai anilor '30. Faptul că Bogdan Suceavă plasează în preambulul romanului său un fragment literar, care îl rezumă, sugerează, în cele din urmă, contaminarea istoriei de literatură, teoretizată de altfel în incipitul narațiunii, printr-un fragment cu caracter metatextual deghizat:

> „Toate paginile pe care le definitiva [precizează naratorul, referindu-se la profesorul de istorie Diaconescu, n.n.] erau invariabil lovite de aerul literaturii. În esență, teoria lui nu conținea nimic literar, dar aspectul liric pe care-l căpătau absolut toate textele sale le dădea un caracter buimac, ce captiva pentru o clipă, doar pentru o clipă, cititorul sau spectatorul" (Suceavă 2014: 11).

Relația dintre istoria personală sau colectivă şi literatură reprezintă, de asemenea, supratema romanului *Trimisul nostru special* al lui Florin Lăzărescu. Sub titlul care preia o sintagmă comună în limbajul mediatic, Lăzărescu aduce în pagină o lume decăzută, pe care literatura nu o mai poate reflecta: „Oamenii nu mai au timp de poveşti, bizonului îi trebuie ştiri" (Lăzărescu 2005: 102), exclamă unul dintre personaje. De fapt, afirmația că literatura nu mai este chemată să spună adevărul despre realitate, de vreme ce mass-media o face într-un mod mult mai eficient, reprezintă o idee comună în discutarea relevanței sociale a discursului literar după 1989. Însă în romanul lui Florin Lăzărescu invocat anterior, ca în toate scrierile sale, poveştile sunt camuflate în profan, iar mass-media produce, ea însăşi, literatură, ca în schițele şi comediile lui I.L. Caragiale. Personajele romancierului Lăzărescu abuzează de intertext, însă faptul se produce cu buna ştiință a autorului. Gesturile şi, mai ales, vorbele lor au fost deja performate şi rostite, nu o dată în contexte esențiale, precum travaliul cristic: Antonie, „trimisul special" al unui mare ziar românesc, îşi petrece copilăria şi adolescența complet izolat de civilizație, iar atunci când este trimis de tatăl său să cunoască lumea, plonjează direct în societatea

BDD-A25172 © 2015 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:22 UTC)

mediatică de la sfârşitul anilor ’90. Metafora „lumii ca ziar”, folosită de Ioana Pârvulescu pentru a surprinde esența operei caragialiene, poate fi decelată şi în romanul în discuție. Resemantizarea intertextului literar prin mecanismul rescrierii, pentru a mima discursul mediatic, reprezintă unul dintre procedeele narative recurente în *Trimisul nostru special*:

> „Apropo, cu ani în urmă am întâlnit un tip tare mâhnit. Stătea într-o cârciumă, cu un ziar în față şi îşi ținea capul în mâini ca pe un craniu. [...] M-a văzut şi m-a strigat.
> «Mă cunoaşteți, domnule?», l-am întrebat.
> «Normal».
> Mi-am tras un scaun la masa lui.
> «De unde?»
> Mi-a arătat ziarul:
> «Eşti negustor de peşte».
> Era cam nebun.
> «Nu-s negustor de peşte».
> «Atunci măcar aş vrea să fii un om de treabă».
> «Ce citiți?»
> A răsfoit plictisit ziarul.
> «Cuvinte… Cuvinte… Cuvinte…»
> [...] Vă-ntreb despre ce citiți.
> Răsfoi din nou ziarul.
> «Crime. În mare parte numai despre crime. Un tânăr student a omorât o babă cu toporul pentru a nu-i mai putea înapoia datoria...»” (Lăzărescu 2005: 130).

Autorul înscenează în fragmentul reprodus o ipotetică situație de lectură împotriva istoriei literaturii mondiale. Un Hamlet alcoolizat şi depresiv, dar nu mai puțin shakespearian, citeşte în ziarul din care îşi citează, de altfel, şi replicile consacrate, un rezumat senzațional al romanului *Crimă şi pedeapsă* de Fiodor Dostoievski. Transformarea în ştire de ziar a unuia dintre cele mai productive texte din istoria culturii, drama *Hamlet* a „marelui Will”, provoacă nu doar denaturalizarea discursului mediatic, prin revelarea caracterului său auto-repetitiv, ci şi „dedoxificarea” (Hutcheon 1997) limbajului intertextual al literaturii înalte. Vocea unui astfel de narator mediator, care intervine oportun pentru a atrage atenția că tot ceea ce e comunicat nu sunt decât cuvinte, mai exact literatură, poate fi regăsită în majoritatea scrierilor tranziției.

Literatura şi memoria socială

Aşa cum am amintit, un rol esențial în crearea lumilor ficționale ale tranziției îl îndeplinesc referințele către „texte” sociale sau discursuri mediatice. De altfel, ficțiunea postmodernă a redefinit nu numai rolul intertextualității în literatură, ci şi formele ei de manifestare. Prin multitudinea reprezentărilor sale mediatice, un eveniment devine un „text” nu doar în înțelesul extensiv al termenului, ci şi în acela propriu, de relatare a ceva uzând de tehnicile proprii narațiunii. Confruntată, astfel,

BDD-A25172 © 2015 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:22 UTC)

cu o invazie de discursuri cărora în trecut le-ar fi recunoscut doar o valoare documentară, literatura devine permeabilă la aceste forme concurente de interpretare a realității. Mai mult, nu arareori le va îngloba ca atare în propria țesătură discursivă, semnalând atât caracterul lor de indici ai realului imediat, cât şi failibilitatea lor ca reprezentări obiective ale acestuia.

Chiar fără a se apropia până la capăt de metaficțiunile istoriografice – deşi, în cadrele schițate de Linda Hutcheon, categoria rămâne una laxă –, romanele tranziției tematizează, prelucrându-l ficțional, un interval istoric ce suferă de un exces de documentare. „Televiziunea, internetul, ziarele, fac o concurență acerbă literaturii" în deceniul postdecembrist (Burță-Cernat 2014: 45) nu numai pentru că îşi creează un public captiv, ci şi fiindcă întreţin iluzia accesului direct către realitate, într-o perioadă de redefinire a societății ca cea de după 1989. În acest context, priza la real şi la social a literaturii, ca şi orientarea orizontului de aşteptare al cititorilor în această direcție par o opțiune naturală. Comentând prima ediție a romanului *Simion liftnicul* de Petru Cimpoeşu, Andrei Bodiu face observația că, deşi „existențe fictive, personajele lui Cimpoeşu sunt fixate în mijlocul unor evenimente reale" (Bodiu 2002). Într-adevăr, locuitorii blocului nefinisat dintr-un oraş de provincie moldovenesc participă, aproape fără a-şi părăsi apartamentele, la viața publică din România deceniului nouă. Ei sunt conectați la evenimentele care se succedă în țară prin intermediul televiziunii, al discursurilor din presă şi, mai cu seamă, prin intermediul zvonurilor colportate de vecini, blocul de locuințe reprezentând, printr-o sinecdocă transparentă, România însăşi. Narațiunea, polemică față de literatura retro a scriitorilor moldoveni (naratorul îşi apelează personajele folosind întotdeauna pronumele *dumneata*), față de registrul realismului magic şi *Viețile sfinților* (locatarii poartă toți nume din calendarul creştin), este contrapunctată de referințe directe la discursurile dominante în sfera publică. „O nouă mitologie, observă Andrei Bodiu, înlocuieşte imaginea suprimată a lui Ceauşescu [...]. E mitologia mediatică, una în care se amestecă Ion Stoica-Caritas, Pamela Anderson, Patapievici, Bingo, 6 din 49, Vacanța Mare, meciurile naționalei" (Bodiu 2002). Desigur, lista clişeelor mediatice preluate în *Simion liftnicul* este una mult mai bogată, romanul oferind o versiune vădit ficționalizată a memoriei colective a tranziției (acțiunea se petrece în „anul Domnului 1997"). Popularitatea cărții într-o altă comunitate de lectură decât cea românească, precum publicul ceh, demonstrează faptul că astfel de amintiri transindividuale, parte a unei memorii sociale, rămân recognoscibile şi dincolo de cadrele lor naționale. Aşa cum mărturiseşte traducătorul Jĭri Našinec, succesul romanului *Simion liftnicul* în Cehia nu se datorează unei tradiții literare comune, ci tocmai resurselor textuale care facilitează cititorilor o lectură empatică, de identificare, cartea fiind catalogată de critică drept „un roman ceh" (Bojoga 2008).

Un mod diferit de raportare la narațiunile sociale din perioada postdecembristă poate fi găsit în romanul lui Dan Lungu, *Sunt o babă comunistă!*. Titlul cărții preia, de altfel, una dintre replicile protagonistei, care ar fi putut trece neobservată în contextul de comunicare inițial, un dialog domestic despre alegerile parlamentare:

BDD-A25172 © 2015 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:22 UTC)

„– [...] Dacă ar fi după mine, eu şi mâine aş vrea să se întoarcă comunismul.
– Vai, mamă, eu ziceam că te faci, dar tu eşti mai comunistă decât credeam!
– Uite că mi-am dat arama pe faţă. Sunt o babă comunistă, dacă nu ştiai. Asta sunt" (Lungu 2011: 51).

Aşezat pe frontispiciul cărţii, citatul inofensiv în contextul iniţial devine un text productiv, semnalizând într-o manieră ironică clişeul prin care nostalgia după regimul comunist şi alcătuirea lumii din perioada respectivă sunt asociate, în mentalul colectiv, cu un anumit grup social. Emilia (Mica) Apostoae, eroina şi principala voce narativă a romanului, este o fostă lucrătoare într-una din fabricile unui oraş de provincie, iar povestea ei de viaţă – migraţia din satul natal către oraş, munca într-un atelier care produce „pentru export", visul de a avea o fiică „ingineră", pierderea locului de muncă odată cu privatizarea fabricii – urmează un traiect tipic pentru perioada dintre sfârşitul anilor '50 şi prima jumătate a anilor '90. De altfel, hipotextul romanului reprezintă o naraţiune socială documentată printr-un text nonficţional, un interviu realizat de Dan Lungu cu Florentina Ichim şi reprodus în volumul *Povestirile vieţii. Teorie şi documente* (Lungu 2010). Această abatere de la „puritatea" ficţiunii a reprezentat principalul argument în respingerea romanului, care ar propune „un personaj valid statistic, dar fals literar" (Stan 2010: 81). Totuşi, naraţiunea minimalistă din *Sunt o babă comunistă!* şi-ar putea revela nuanţele de adâncime tocmai printr-o lectură care să descopere interferenţele celor două limbaje: cel „natural", al persoanei intervievate, şi cel literaturizat, al personajului. Prelucrarea ficţională a interviurilor cu muncitori a fost, de altfel, realizată cu succes de un scriitor ca Alexandru Monciu-Sudinski, care a publicat în anii '70 ai secolul trecut volumele *Caractere* şi *Biografii comune*, după ce opera de debut, *Rebarbor* (1971), a fost interzisă de cenzură imediat după apariţie. „Interviurile" lui Monciu-Sudinski deturnează uzul limbii de lemn, bazată pe dictoane şi lozinci primite, semnalând cu viclenie forţa subversivă a idiomului socialist. În cazul lui Dan Lungu, solilocviul naratoarei care îşi rememorează viaţa colportează o suită de legende urbane din timpul comunismului şi frânturi de discurs propagandistic, rezultatul fiind un discurs identitar polifonic, în care se întreţes texte ce ar trebui să se excludă reciproc.

Cele două opere discutate mai sus sunt, prin referinţele directe către realitatea extratextuală, reprezentative pentru relaţia dintre literatură şi memoria socială. Dacă în anii de după căderea dictaturii romanul nu mai îndeplineşte în mod tradiţional funcţiile sociologiei, istoriei, politologiei şi jurnalismului (Cordoş 2012: 130), acesta rămâne totuşi genul ficţional predilect pentru investigarea critică a cadrelor memoriei colective. O demonstrează capodopera genului, *Cruciada copiilor* a Florinei Ilis, un roman despre lectura lumii prin intermediul mass-mediei şi al hipertextului on-line. Amplă metaficţiune a memoriei colective în perioada 1990–2000, romanul are în centru o metaforă uşor decriptabilă a tranziţiei, aceea a trenului deturnat între gări, în spaţiul cu încărcătură simbolică a bătăliei de la Posada. Pretextul narativ – un tren de vacanţă, care traversează ţara spre taberele de pe litoral, este cucerit de copiii străzii,

BDD-A25172 © 2015 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:22 UTC)

aliați cu şcolarii cuminți – prelucrează în manieră postmodernă mitul cultural al cruciadei copiilor de la începutul secolului al XIII-lea. Laitmotivul cruciadei, dezvoltat în planuri diverse ale romanului, se suprapune peste acela al Revoluției din 1989, într-o fascinantă narațiune care deconstruieşte, printr-un exces de mediatizare, reprezentările istoriei naționale şi ale identității colective.

Mai mult decât o polifonie a zecilor de voci narative care turuie, înainte de toate, despre România (Cordoş 2012: 144), romanul reprezintă o meditație asupra percepției mediate asupra realității. De la jocurile video care formează conştiința despre lume a copiilor ce se pregătesc să devină adulți, la obiectele magice în care o vrăjitoare „citeşte" viitorul României, până la hipertextul găzduit de o pagină web omonimă cu titlul romanului, opera Florinei Ilis explorează moduri diferite de „lectură" a lumii înconjurătoare şi reprezentările failibile pe care acestea le furnizează. Obsedate de interpretare, personajele cărții, indiferent de gradul lor de instrucție, nu rămân niciodată simpli consumatori ai textelor şi discursurilor mediatice la care sunt continuu expuse, fie că e vorba de tratate ştiințifice, reviste („Cosmopolitan" în varianta românească), ziare sau talk-show-uri. Cu toată aparența de colocvialitate, limbajul lor – avertizează de fiecare dată autoarea prin indici paratextuali – este, ca şi cel al personajelor caragialiene, unul care colportează, amalgamându-le ingenios, frânturi din diverse discursuri livrate în sfera publică. Vorbirea lor nu rămâne astfel un simplu act lingvistic, transformându-se într-un act hermeneutic:

> „Ştii, *vorba ceea*, îi veni unui ceferist de lângă geam ideea salvatoare de a rezolva dilema existențială grea în care îi lăsase şeful de tren, Ştiți cum se spune că face românu' când nu are bani? […] Păi, face credite, dom'le! Şi râse încântat de impresia produsă, *poanta o auzise şi el prin tren şi-i picase la fix*, Asta cam aşa e! Toți românii au fugit să lucreze în străinătate, interveni şeful de tren […], Nu, că nu-i condamn, să se descurce fiecare cum poate, dar statul acesta ar trebui să facă ceva ca să oprească *exodul*! cuvântul *exod* şeful de tren *îl preluase dintr-un articol de ziar*, *A doua părăsire a Daciei*, acesta era titlul articolului pe care îl citise cu mare interes în ziarul «Adevărul» […] în acel articol renumitul jurnalist făcuse o amară referință la părăsirea Daciei de către administrația romană, Fapt care se reflectă şi în zilele noastre! Sublinie şeful de tren, fără să insiste mai mult asupra explicațiilor deoarece nu izbutise să înțeleagă în profunzime semnificația analogiei exprimate în articol [subl. n.]" (Ilis 2007: 87).

Mai relevantă decât proliferarea în presa vremii, până spre mijlocul anilor 2000, a mitului dacic şi a lamentărilor despre istoria națională condamnată la repetare, este observația că ideea celei de-a doua părăsiri a Daciei provine dintr-un text cultural. Ideea poate fi găsită într-un loc din *Destinul culturii româneşti*, operă de exil a lui Mircea Eliade, apărută în 1953. Odată decriptat, intertextul abscons dezvăluie procesul sedimentării auto-reprezentărilor colective, atrăgând atenția asupra naturalizării lor la nivelul mentalului colectiv şi al limbajelor care îl exprimă.

BDD-A25172 © 2015 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:22 UTC)

Concluzii

Uzul intertextului în romanele tranziției nu se limitează la situația de prezență a unui text (literar sau cultural) într-un alt text (literar). Memoria literaturii este redefinită în aceste opere, similare cu metaficțiunile istoriografice: situațiile clasice de anxietate a influenței manifestate prin citat, aluzie sau parodie a unui text canonizat, coexistă cu hipotexte colportate din mass-media, clişee identitare şi reprezentări sociale recognoscibile. Referințele către evenimente reale larg cunoscute sau, dimpotrivă, obscure pentru memoria noilor generații reprezintă una dintre trăsăturile comune ale acestor scrieri, dincolo de diferențele de stil şi tratare. Adeseori, intertextul nu este semnalat ca loc textual privilegiat, care transcende opera gazdă şi, totuşi, acesta rămâne inteligibil la lectură. Desigur, limbajul în general şi cel literar în special sunt oricum intertextuale, însă în cazul romanelor tranziției, competența enciclopedică (Umberto Eco) a cititorului ideal presupune participarea la o memorie socială, care să asigure identificarea cu amintirile colective ale epocii şi reprezentările lor mediatice. Succesul transnațional al unor opere precum *Simion liftnicul*, în Cehia, sau *Sunt o babă comunistă!*, în Ungaria, s-a datorat aproape exclusiv unei lecturi empatice, afective, a comunităților de lectură din spațiul excomunist. Din acest punct de vedere, romanele tranziției reprezintă un gen al epocii lor, către care trimit direct sau aluziv; în acelaşi timp, operele discutate reflectă critic cadrele memoriei colective ale perioadei postdecembriste.

BIBLIOGRAFIE

Bodiu 2002 = Andrei Bodiu, *Înapoi/înainte, la ficțiune!*, în „Observator cultural”, nr. 100, sursă online http://www.observatorcultural.ro/Inapoi/inainte-la-fictiune*articleID_364-articles_details.html, accesat la 01.05.15.

Bojoga 2008 = Eugenia Bojoga, *Prin romanul său,* ***Simion liftnicul****, Petru Cimpoieşu a deschis larg poarta literaturii române în Cehia*, interviu cu Jîri Našinec în „Observator cultural”*,* nr. 405, sursă online: http://www.observatorcultural.ro/Prin-romanul-sau-Simion-Liftnicul-Petru-Cimpoesu-a-deschis-larg-poarta-literaturii-romane-in-Cehia*articleID_18992-articles_details.html, accesat la 01.05.15.

Burța-Cernat 2014 = Bianca Burța-Cernat, *Proza românească postdecembristă. Câteva considerații*, în „Caiete critice”, nr. 2 (316), p. 44–49.

Cernat 2005 = Paul Cernat, *Miracolul în transmisiune directă*, prefață la Florin Lăzărescu, *Trimisul nostru special*, Iaşi, Editura Polirom.

Cordoş 2012 = Sanda Cordoş, *Lumi din cuvinte. Reprezentări şi identități în literatura română postbelică*, Bucureşti, Editura Cartea Românească.

Ghiță 2013 = Roxana Ghiță, *Poetica şi poietica Revoluției. De la romantismul german la anul 1989 în romanul din România şi Germania*, Bucureşti, Editura Muzeului Național al Literaturii Române.

Hutcheon 1997 = Linda Hutcheon, *Politica postmodernismului*, traducere de Mircea Deac, Bucureşti, Editura Univers.

Ilis 2007 = Florina Ilis, *Cruciada copiilor*, Iaşi, Editura Polirom.

BDD-A25172 © 2015 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:22 UTC)

Lăzărescu 2005 = Florin Lăzărescu, *Trimisul nostru special*, Iaşi, Editura Polirom.
Lungu 2010 = Dan Lungu, *Povestirile vieții. Teorie şi documente*, ediția a II-a, Iaşi, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”.
Lungu 2011 = Dan Lungu, *Sunt o babă comunistă!*, ediția a III-a, Iaşi, Editura Polirom.
Stan 2010 = Adriana Stan, *Noi în anul 2000*, *când nu vom mai fi comuniști*, în „Vatra”, nr. 10–11, p. 80–81.
Simuț 2010 = Andrei Simuț, *Despre romanul **Venea din timpul diez** (un interviu cu Bogdan Suceavă)*, Liternet.ro, 12.03.2010, http://atelier.liternet.ro/articol/9010/Andrei-Simut-Bogdan-Suceava/Despre-romanul-Venea-din-timpul-diez.html, accesat la 01.05.2015.
Suceavă 2005 = Bogdan Suceavă, *Când discutăm despre ficțiunea politică?*, în „Observator cultural”, nr. 256, http://www.observatorcultural.ro/Cind-discutam-despre-fictiunea-politica*articleID_12557-articles_details.html, accesat la 01.05.15.
Suceavă 2014 = Bogdan Suceavă, *Venea din timpul diez*, ediția a II-a, Iaşi, Editura Polirom.

THE ROMANIAN NOVEL OF TRANSITION (2000-2007) AS HYPERTEXT

ABSTRACT

The use of the intertext in the transition novels in Romania is not restricted to the presence of a (literary or cultural) text in another (literary) text. The memory of literature is redefined in these works that resemble so much to historiographical metafictions. Classical situations of anxiety of influence (illustrated by quotation, allusion or parody) coexist with hypotexts from the mass-media, identity-related clichés and representations of the collectivity. Beyond the differences in style and approach, one of the main common traits of these novels is the allusion to real events that are more or less familiar to all their readers. This paper examines the different types of intertext in the novels of Bogdan Suceavă, Florin Lăzărescu, Petru Cimpoeşu, Dan Lungu and Florina Ilis.

Keywords: *novels of transition*, *intertextuality*, *social memory*, *Postcommunism*, *Romanian literature*.

BDD-A25172 © 2015 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:22 UTC)

BDD-A25172 © 2015 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 20:53:22 UTC)